

Inofficiell översättning
Finlandssvensk samling rf
2008

Europeiska stadgan för regionala eller minoritetsspråk

FINLAND

Regeringens svar på tillägsfrågorna

November 2006

DEL 3 SVENSKA SPRÅKET

Frågorna 36-42 (Grundläggande utbildning)

Under 80 – och 90-talet fick de lokala myndigheterna en märkbart större rätt att själva besluta om hur undervisningen ska organiseras. I början av år 1999 trädde en ny lag angående undervisningen i kraft. Myndigheter som ordnar undervisning ansvarar själva för planering och organisering av den inom ramen för läroplanen och examensfodringar.

Skolor och andra läroinrättningar ger undervisningen på det språk (finska eller svenska) som skollagarna bestämmer. Lagarna ser även till att det ordnas undervisning i det andra inhemska språket och i främmande språk.

Enligt paragraf 4, moment 4 i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) är tvåspråkiga kommuner skyldiga att ordna förskola och grundläggande utbildning för bägge språkgrupperna. Undervisningen kan ordnas av kommunen själv eller tillsammans med andra kommuner. Förskoleundervisning kan ordnas t.ex. via daghem. Enligt gällande lag har för – och grundskolelever rätt till fria skolresor.

Enligt paragraf 10, moment 4 i lagen om grundläggande utbildning är skolans undervisningsspråk antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, rommani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än elevens egna ovan nämnda språk, om detta inte äventyrar elevens möjligheter att följa undervisningen.

Elevens målsman kan välja undervisningsspråk i fall undervisning erbjuds på fler än ett språk (finska, svenska, samiska, romska eller teckenspråk).

Enligt paragraf 12 i lagen om grundläggande utbildning ska undervisning i modersmålet meddelas utgående från elevens undervisningsspråk i finska, svenska eller samiska. I modersmålsundervisningen kan enligt vårdnadshavarens val också undervisas i rommani, teckenspråk eller ett annat språk som är elevens modersmål.

Enligt paragraf 11 i lagen om grundläggande utbildning ska gemensamma ämnen som t.ex. det andra inhemska språket och främmande språk ingå i läroplanen.

I den grundläggande utbildningen ska eleven, förutom sitt modersmål, läsa två andra språk av vilka det ena ska vara det andra inhemska språket. Undervisning i det första av dessa två språk kallas A-språk och påbörjas senast i årskurs tre. Undervisning i det andra språket, B-språket, påbörjas ofta i årskurs sju. Åttio procent (80 %) av eleverna i svenskspråkiga skolor läser finska som sitt andra inhemska språk med start i årskurs tre, medan tjugo procent (20 %) läser finska med start senast i årskurs fem.

Nittio procent (90 %) av eleverna i finskspråkiga skolor läser engelska som första främmande språk. Studier i det andra inhemska språket (svenska) påbörjas senast i årskurs sju. År 2003 valde 1, 3 % av tredjeklassisterna svenska som A-språk, medan motsvarande siffra hos femteklassisterna var 8, 5 %.

Språk kan även erbjudas som frivilligt tillvalsämne och påbörjas då ofta i årskurs åtta. Lite mera än 17 % av eleverna i årskurs 8 väljer språk som tillvalsämne. Det andra inhemska språket kan inte väljas som tillvalsämne, men samiska kan läsas som tillvalsämne.

Undervisning i ett främmande språk kan, vid sidan av det andra inhemska språket, starta redan i årskurs ett. Ett alternativ är att låta all undervisning, eller delar av den, ske på ett annat språk än vad som sker i den övriga skolan. Språket i fråga kan vara det andra inhemska språket eller ett främmande språk.

Enligt paragraf 6 i gymnasielagen (629/1998) ska undervisningsspråket i gymnasiet vara antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan även vara samiska, rommani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ske på ett annat språk än elevens modersmål, om detta inte äventyrar studerandes möjligheter att följa med i undervisningen.

Undervisning i modersmålet meddelas utgående från studerandens undervisningsspråk i finska, svenska eller samiska. I modersmålsundervisningen kan enligt studerandens val också undervisas i rommani, teckenspråk eller ett annat språk som är studerandens modersmål (paragraf 8 i gymnasielagen). Enligt paragraf 7, moment 2 i gymnasielagen ska gymnasiets kursplan bland annat innehålla det andra inhemska språket och främmande språk

Fråga nr 36

Har myndigheterna vidtagit några åtgärder för att öka modersmålsundervisningen på förskolenivå för barn med ett minoritetsspråk som modersmål (se 3:e PR s. 42)?

- *Frågan utreds senare*

Fråga nr 37

Vad beträffar grundutbildning, varför har antalet institutioner som ger undervisning på svenska minskat något (se 3:e PR s. 42)?

En utredning av det finländska skolsystemet visar att undervisning i svenska är vanligast i skolor med färre än 50 elever. År 2004 var närmare 40 % av alla skolor som ger grundläggande utbildning små skolor med färre än 50 elever. Av alla svenskspråkiga skolor hade ca 9 % mer än 300 elever. Tjugonio procent (29 %) av eleverna gick i skolor med fler än 300 elever, medan elever i små skolor uppgick till ca 10 %. Det har inte varit några större förändringar skolornas elevantal de senaste åren.

Två av de tvåspråkiga kommunerna i Finland har bara en skola för grundläggande utbildning. I dessa kommuner ges därför undervisning endast i en skola och enbart på svenska. År 2004 fanns det 241 lågstadieskolor i landet och de hade sammanlagt mer än 21 300 elever. Av

dessa läroinrättningar var 104 st. små skolor med färre än 50 elever och uppskattningsvis 15 % av lågstadieeleverna går i dessa skolor.

År 2004 fanns det 280 svenskspråkiga skolor som gav grundläggande utbildning och deras elevantal uppgick till 32 180. Under perioden 1998-2004 minskade antalet skolor med 9. År 2004 fanns det dessutom 13 svenskspråkiga specialskolor med ca 320 elever. Vidare fanns det nio privatskolor och en statlig skola som gav både grund – och gymnasieutbildning. Sålunda, antalet skolor som gav någon form av grundläggande utbildning uppgick totalt till ca 299 år 2004. Dessa 299 skolor hade sammanlagt 33 738 elever. Av dessa elever gick 718 st. i förskola och 64st. fick någon form av extra utbildning.

Antalet elever som fick undervisning på svenska ökade kontinuerligt under 80 – och 90-talet fram till år 2003. Enligt Statistikcentralen har antalet sjuåringar som registrerats som svenskspråkiga igen minskat något sedan 2002 och denna trend tycks fortsätta under de närmaste åren. Samma trend syns även hos den finländska befolkningen som helhet.

År 2004 fanns det 3325 förstaklassister, medan motsvarande siffra år 1995 var 3351. I regel är antalet elever i svenskspråkiga skolor högre än antalet registrerade barn med svenska som modersmål. Enligt Statistikcentralen har skillnaden mellan antalet elever i svenskspråkiga skolor och barn registrerade med svenska som modersmål varierat mellan 200 och 290 elever per år. Med andra ord, ganska många elever med ett annat modersmål än svenska (+6-8%) får sin grundutbildning på svenska.

Fråga nr 38

Var vänlig och redovisa, om möjligt, aktuell statistik angående gymnasieutbildningen (se 3:e PR s. 42)

Enligt Utbildningsstyrelsen fanns det sammanlagt 440 gymnasier i Finland år 2004 (439 st. år 2003). Av dessa var 36 st. svenskspråkiga (36 st. år 2003).

Fråga nr 39

Var god och förklara varför antalet studerande i yrkesskolorna har minskat (se 3:e PR s.42)?

Yrkesskolorna har lockat ett stort antal studerande de senaste åren. Såväl antalet sökande som antalet antagna har ökat de senaste åren, även på svenskt håll.

Antalet sökande till svenskspråkig utbildning liksom antalet antagna har ökat märkbart år för år sedan 2002. Från 2002 till 2005 har antalet sökande med yrkesskola som förstahandsval ökat med 250 st. Motsvarande antal som antogs ökade med uppskattningsvis 220 elever.

I svenskspråkiga yrkesskolor var antalet elever 5740 år 2002, 6 120 år 2003 och 6260 år 2004. Varje år går ca 300 elever med svenska som modersmål i finskspråkiga yrkesskolor, medan ca 200 finskspråkiga elever går i svenskspråkiga yrkesskolor.

Om man tar i beaktande att en del av yrkesutbildningen ordnas som praktik är de mål som sattes upp för svenskspråkig yrkesutbildning för perioden 2003-2008 inom räckhåll.

För 16–21-åringar erbjuder yrkeskolorna lika många utbildningsprogram på finska som på svenska. I jämförelse med finskspråkiga erbjuds svenskspråkiga, procentuellt sett, mer högskoleutbildning än yrkesutbildning. Skillnaden i de finskspråkigas och svenskspråkigas utbildningsgrad beror bl.a. på ekonomiska orsaker, de tvåspråkiga och svenskspråkiga regionernas behov, de svenskspråkigas traditioner angående utbildningsnivå liksom krav på hög utbildning från föräldrarnas sida bland de svenskspråkiga.

Fråga nr 40

Har myndigheterna uppskattat vilka ekonomiska resurser som krävs för att garantera undervisning på svenska (se 3:e PR s. 44)?

- *Frågan utreds senare*

Fråga nr 41

Vilka åtgärder, om några, har vidtagits för att ge svenska språkets historia i Finland mera utrymme i läroplanen (ECRML (2004) 7 s. 16)?

- *Frågan utreds senare*

Fråga nr 42

Är resultaten av Utbildningsstyrelsens och de lokala myndigheternas allmänna bedömning tillgängliga och har rekommendationer getts när det gäller undervisning i minoritetsspråk (se 3:e PR s. 45)?

- *Frågan utreds senare*

Fråga nr 43

Var god och klargör om periodiskt återkommande rapporter är tillgängliga för allmänheten (ECRML 2004-7 s. 16)

Periodiskt återkommande rapporter är allmänna dokument.

Fråga nr 44

Finns det statistik på hur många domare och åklagare som utbildas på svenska (se 3:e PR s. 47)?

Någon specifik studie på hur många domare eller åklagare som har fått sin utbildning på svenska eller har svenska som modersmål har inte gjorts. För att en domare eller åklagare ska anses vara kompetent krävs kunskaper i båda inhemska språken.

I Finland fanns det uppskattningsvis 330 åklagare 1.10.2006. Av dessa var 12 statsåklagare, 300 häradsåklagare och 20 biträdande åklagare. Bland dessa åklagare hade 3 statsåklagare, ca 20 häradsåklagare och 4 biträdande åklagare svenska som modersmål eller tillräckliga kunskaper i svenska för att muntligt kunna sköta sina ämbeten på svenska.

Fråga nr 45

Var vänlig och ge konkreta exempel (statistik om möjligt) på hur gällande lagstiftning har förverkligats. Har personalens språkkunskaper förbättrats? Talas det mera svenska i domstolarna?

Statsrådets berättelse från 2002 angående tillämpning av språklagen visar att det fortfarande finns mycket att göra för att förbättra servicen på svenska. Krav på språkkunskaper har däremot utökats till en rad olika områden. Kommuner har sett över hur språklagen efterföljs och språkkunskaper har tagits mer i beaktande när man anställer nya personer.

Antalet åklagare som behärskar svenska för att kunna utöva sitt ämbete har inte ökat märkbart under den aktuella perioden. Undervisning i svenska har ordnats både för åklagare och för kontorspersonal för att öka deras kunskaper i svenska.

Fråga nr 46

Har det gjorts (praktiska) framsteg för att öka användningen av svenska inom polisförvaltningen? Vilka åtgärder har man tänkt sig för att utveckla språkundervisningen för blivande poliser (se 3:e PR s. 48)?

Av poliser krävs det att de behärskar båda inhemska språken. Svenska ingår i polisernas grundutbildning och för att få polisexamen måste de avlägga ett prov i svenska. En reform angående blivande polisens språkkunskaper behandlas som bäst i Inrikesministeriet.

Fråga nr 47

Förklara närmare klagomålen som riktades till Justitieministern angående polisernas språkkunskaper (se 3:e PR s. 50). Vilka var de praktiska problem som resulterade i att de nya åtgärderna angående polisernas språkkunskaper förverkligades (se 3:e PR s. 50)?

I praktiken har problem uppstått p.g.a. att språkundervisningen som ingår i polisernas utbildning inte är på tillräckligt hög nivå.

Fråga nr 48

Hur kontrollerar myndigheterna framsteg angående språkkunskaper bland juridiska myndigheter som ansvara för civila mål i tvåspråkiga häradshövdingar (ECRML (2001) 3 s. 20)?

Varje myndighet, inklusive tvåspråkiga domstolar, förutsätter ett krav på kunskaper i båda inhemska språken på det sätt som lagen förespråkar. Det är upp till myndigheterna att uppskatta huruvida dess personal har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta sina uppgifter. Något allmänt system för att bedöma språkkunskaperna har inte gjorts.

Fråga nr 49

Hur har den rättsliga organisationen förverkligats i praktiken? Var god och ge konkreta exempel (statistik om möjligt) på gjorda framsteg (ECRML (2001) 3 s. 20)?

Det är upp till varje myndighet att se till hur språklagen förverkligas. På begäran har Justitieministeriet ordnat undervisning för anställda inom rättsväsendet och informerat personal inom den juridiska administrationen om myndigheternas språkliga förpliktelser (som exempel kan nämnas att en särskild version av de officiella dokument som berör språklagstiftningen och statsrådets berättelse från år 2002 angående tillämpningen på språklagen har skickats till alla juridiska myndigheter liksom juridiska publikationer och artiklar angående språklagstiftningen). Justitieministeriet ger också råd till juridiska myndigheter på hur språklagen ska tillämpas.

Tingsrättslagen har förbättrats och ger tvåspråkiga domkretsar rätt att upprätthålla svenskspråkiga sektioner, vars syfte naturligtvis att garantera de svenskspråkigas språkliga rättigheter. Att bilda dylika sektioner förutsätter en övertygelse om att det är det bästa sättet att garantera dessa språkliga rättigheter. Dylika sektioner har till dags dato inte sett dagens ljus.

Fråga nr 50

Det rättsliga systemet som berör hur minoritetsspråk används av administrativa myndigheter är omfattande. Expertkommittén behöver ändå mera information om hur denna lagstiftning tillämpas i praktiken (t.ex. undervisning för tjänstemän) för att försäkra sig om att antalet ämbetsmän med kunskaper i svenska ökar (ECRML (2004) s. 18)

Enligt lagen är det varje myndighets skyldighet att på eget initiativ se till att tjänstemännens språkkunskaper upprätthålls och förbättras. De ska t.ex. ordna skolning för dem. Det finns ingen statistik på i vilken grad språkundervisning har ordnats eller vilka andra åtgärder som har vidtagits för att öka språkkunskaperna.

Med hjälp av flexibla arbetstider och informationssystem kunde man se till att svenskspråkiga kunder får service av svensktalande tjänstemän.

På olika nivåer i arbetsförvaltningen finns det samarbetsgrupper som garanterar service på svenska. Grupperna kan ta initiativ, föreslå åtgärder och följa med tillgängligheten för service på svenska. Arbetsförvaltningen har program för att fortbilda tjänstemännen, vilket uppmuntrar dem till språkstudier m.m.

Fråga nr 51

Myndigheterna hänvisar till gällande lagstiftning och i synnerhet till de lokala myndigheternas skyldigheter (3:e PR s. 52). Är myndigheterna medvetna om att det finns människor från språkliga minoritetsgrupper i tvåspråkiga kommuner som inte får service på sitt modersmål?

Sedan språklagen trädde i kraft, speciellt efter att statsrådet publicerade sin rapport om tillämpningen av språklagen (2006), har tjänstemän blivit mera medvetna om problem som drabbar språkliga minoritetsgrupper. Ökad medvetenhet är en långsiktig process, en process som är långt ifrån klar.

Fråga nr 52

Var god och beskriv hur paragraf 24 och 25 av språklagen tillämpas i praktiken (se ECRML (2004) 7 s. 19 och 3:e PR s. 53)

Statsrådets berättelse från år 2006 angående tillämpningen av språklagen behandlar bl.a. problem som dyker upp vid tillämpningen av paragraf 24 och 25 av språklagen. Att upprätthålla en enskild individs språkliga rättigheter har blivit problematiska p.g.a. tjänsterna numera allt oftare erbjuds av privata företag och inte av den allmänna sektorn.

Staten och kommuner har nyligen i större utsträckning börjat erbjuda tjänster via den privata sektorn som inte omfattas av språklagen. Vid sådana tillfällen tillämpas lagen som gäller vid allmänna köp och, när det gäller språkfrågor, paragraf 24 och 25 av språklagen. Att tillämpa lagen som gäller vid allmänna köp är problematiskt och i kombination med språklagen blir den ännu mera mångfasetterad och svårtolkad

Fråga nr 53

Expertkommittén fick information om publicerade arbeten på svenska vid Helsingfors universitet men ingen information om ljudband, audiovisuella eller andra arbeten (ECRML 2001-3 s. 27). Var vänlig och ge exempel, om det finns, på de senare.

Undervisningsministeriet understöder svenskspråkiga organisationers aktiviteter när det gäller audiovisuell produktion. Vid understöd av deras projekt beaktas finsk – och svenskspråkiga produktioner på lika villkor. Den svenskspråkiga filmtidningen understöds av Statens konstkommitté. Det finska filmarkivet innehåller material på båda inhemska språken.

Fråga nr 54

Finlandssvenskar är ofta av den åsikten att deras kultur borde få mera utrymme i finska kulturcentra utomlands. Hittills har Expertkommittén varit nöjd med vidtagna åtgärder men vill veta om det har gjorts ytterligare ansträngningar sedan den första granskningen (ECRML (2001) 3 s. 27).

Finländska vetenskapliga och kulturella institutioner utomlands organiserar den typ av evenemang som krävs av dem. Det ordnas evenemang som är relaterade till finsk eller finlandssvensk kultur, t.ex. att presentera de finländska områdena, finsk matkultur och litteratur. Enligt Undervisningsministeriets uppskattning ordnar en av de tolv institutionerna evenemang som är relaterade till den finlandssvenska kulturen åtminstone en gång i året. Dessutom firar det finska institutet i Benelux Svenska dagen varje år. År 2005 grundade finska vetenskapliga och kulturella institut en förening som finansieras av Undervisningsministeriet. Föreningen har en representant som talar både finska och svenska och han skriver bl.a. ärenden som berör föreningen på bägge inhemska språken.

Fråga nr 55

Var god och ange om situationen har förbättrats i större företag, där det inte uppmuntras att använda svenska (ECRML (2001) 3 s. 27).

Språklagen berör inte privata företag. Enligt en färsk studie gjord av Finlands näringsliv EK tas språkkunskaper i beaktande när man rekryterar arbetskraft, även inom den privata sektorn. Enligt studien är arbetsgivarna medvetna om att de inte har tillräckligt med anställda med kunskaper i svenska.

